

Pomhaj Bóh

Časopis ewangelskich Serbow

Budyšin, julij 2001
lětnik 51

7

Žadyn njehlada jenož na to swoje, ale tež na to, štož druhemu služi (Fil. 2,4)

Štož tute hrono praji, zda so nam samozrozumliwe być. Wěmy tola, zo – we wobrazu prajene – sedžimy wšitcy w samsnym čolmje, a to slabi a sylni. Wězo slabi w našim čolmje telko za zhromadnosć činić njemóžeja kaž sylni. Tehodla so wot sylnych wjac wočakuje, a to z poňnym prawom. To plaći za našu towaršnosć a tež za počah mjez Němcami a Serbami.

To wšitko wěmy, ale hač so tež po tym mamy? Tež křescenjo husto tak žiwi njesu. List na Filipiskich nam někotre pokiwy za zhromadne žiwjenje we wosadže podawa. K temu słuša: jedneje mysle być, samsnu lubosć a jednu wutrobu měć, druhého

časćić a ničo prózdneje časće dla nječinić. Woprawdžitosć je bohužel tež mjez nami husto hinaša. Haj, druhdy zda so skoro tak, kaž zo by to pola nas hórje było hač pola druhich, na přikład potom, hdyž su we wosadže zwady.

Sedžimy wšitcy w jednym čolmje. W scénju swjateho Mateja praji Jezus: „Wšitko, štož wy chceće, zo bych wam ludžo činili, to tež wy jim činiće.“ (Mat. 7,12) Hač sebi to njebychmy přeco potom prajić dyrbjeli, hdyž so započnjemy na druhého hóršić?

Ale Jezus nam hišće jasnišo praji, kak mamy so blišemu napřećo zadžeržeć. Wón praji: „Ty dyrbiš swjeho bli-

šeho lubować kaž sam se bje.“ (Mat. 22,39)

„Kaž sam se bje“, praji Jezus. Potajkim směm tež na so myslić. Móžu na to džiwać, zo so mi a mojej swójbje derje dže. Hdyž ja so wo to njestaram, dyrbja so družu wo mnje starać. To pak njeje Jezus měnił. Móžu so wo swoje derjeměće starać, ale njesměm zabyć, zo ja sam za se bje žiwy być njemóžu. Sedžu z druhimi w samsnym čolmje. A za druhého mam dosć časa a mocow naložować. Nimamy so jenož wo naše derjeměće starać, ale tež wo te našeho blišeho. Ale kak móže so to stać?

Naše hrono wo tym ničo njepraji. Biblija njeje pora-

*Twoji smy;
nas. Knježe Božo,
z křídłom swojim přikrywaj;
bohate a mile zbožo
našim prócowanjam daj,
činić wšo po twojej woli,
wzdać so teho,
štož će boli;
přeměň staroh' čłowjeka
do noweho stworjenja.*

V. E. LÖSCHER

džowarka za wšitke připady w žiwjenju. Móžemy směrnicy Swjateho pisma na naše wosobinske možnosće naložować. Při tym njeńdže wo dospołnosć. Japoštoł Pawoł sam je nazhonił, zo ženje perfektny njebudže. Tehodla wón tež praji: „Nječinjtu to dobre, kotrež chcu; ale to zle činju, kotrež nechcu.“ (Rom. 7,19) Zwrěšćimy přeco zaso na swojej njedospołnosći. Ale to nam njesmě z přičinu być, z prócowanjom wo dobre skutki přestać.

Ale trjebamy za našu pomoc, kiž druhemu poskićamy, woprawdže namołwu Swjateho pisma? Tež druge nabožiny a swětonahlady znaja tajke přikaznje. Čehodla potom na to pokazamy, zo naša lubosć k blišemu z našeje wěry přindže?

Dokelž je to woprawdže wuraz našeje wěry. „Tu přikaznju mamy wot njeho, zo tón, kiž Boha lubuje, ma tež swjeho bratra lubować“, tak čitamy w 1. lisće Jana (4,21). Zo naša lubosć k blišemu z wěry do Boha přindže, ma w našim žiwjenju spóznać być.

Móže Bóh mje słyšeć?

Z Bohom rěčec

Hdyž z Bohom rěčimy, spuścamy so na to, zo nas słyši. Tworimy sej nutřkowny wobraz a předstajimy sej, zo je Bóh kaž dobry nan abo luba mać, kaž dobry přećel abo dobra přećelka ...

Tutón wobraz pomha nam Bohu dowěrić. Bóh je nam dzeń wote dnja bliski, a hdyž zo k Bohu modlimy, začuwamy tutu bliskosć.

Ty móžeš z Bohom rěčec, kaž ze swojej maćerju a ze svojim nanom rěčiš. Powědaj Bohu wo sebi. Přez čo sy so wjeselił(a)? Što sy džensa rjaneho abo zrudneho dožiwił(a)? Što sej přeješ? Swoje starosće a swoje strachi móžeš Bohu dowěrić.

Bohu so džakować

Poprawom móžeš so za wšitko, štož maš rady, nad čímž so wjeseliš a štož rjaneho dožiwiš. Bohu džakować: *Luby Božo, ja so tebi džakuju za mojeju staršeju a za moju sotru, kotřiž mje rady maja, za moju přećelku, kotraž ze mnu hrajka, za rjane bydlenje a za moju stwu,*

za stónčny dzeń, za moju kóčku, kotruž w mojimaj rukomaj pleńčo majkam.

Boha směš wo wšo prosyć

Na někotrych dnjach stawaja so wěcy, kotrež su zrudne abo k mjerzanju. Maš starosće a njewěš, komu směš so dowěrić. Bohu směš wšo powědać a jeho wo dobrotu prosyć:

*Luby Božo, prošu tebe!
Wowka je w chorowni. Daj jej mocy, zo so zaso wustrowi.
Maćerka ma mjerzanje na džěle. Čiń ju zaso wjesołu.
Sym špatnu censuru w šuli dóstał(a). Daj mi zmužitosć, zo to maćerce praju.*

GABRIELA GRUHLÓWA

Złota konfirmacija w Slepom

Njedźelu, 10. junija, swjećeše so w Slepom złota konfirmacija. Wobdžěli so 62 žonow a mužů, kiž buchu před 50 lětami konfirměrowani. Cyłkownje bě Slepjanska wosada w léće 1951 měła 164 konfirmandow! Dujerjo a dvě holcy w drasće Slepjanskich konfirmandkow přewodźachu čah jubilarow z fary do Božeho domu. Z léta 1999 je w Slepom z wašnjom, zo so na wosebitych Božich službach holcy w serbskej drasće wobdžěleja.

J. SCHMIDTCHEN

Holcy w konfirmaciskej drasće na złotej konfirmaciji w Slepom Foto: G. Schulze

Farar n. w. Werner Feustel †

W starobje 68 lět zemrě dnja 16. junija 2001 na swoim wuměniku w Njeswaćidle něhdyši dołholětny Minakałski farar Werner Feustel. Wjele lět bě njebočički chorowaty był. A tola přińdže jeho smjerć njenadžicy. Bože spěče bě so z mandželskej hišće na wulěće Serbskeho busa wobdžělił. Hotowaše so tež na Serbski cyrkwinski dzeń do Łaza. Tola w nocy do toho Bóh tón Knjez jeho k sebi wza. Tak bě lońši cyrkwinski dzeń w jeho domjacej wosadze Minakał był posledni, na kotrymž bě mjez nami.

Štwórtk, dnja 21. junija, bu Werner Feustel w Minakale pochowany. Wón bě posledni serbski farar tamnišeje wosady. Spominanje na njeho wozjewimy w přichodnym čisle.

T.M.

Smječkečanski jubilej

Swjatki woswjeći Smječkečanska wosada 100. jubilej poswěćenja swojeje cyrkwy. Na štyrjoch dnjach wot pjatka hač do swjatkovéneje pónđzele poskići so bohaty swjedźenski program z přednoškami, džiwadlowym předstajenjom, hudźbu a rejemi. Wjele zajima zbudžištej wušiknje zestajena wustajeńca wo najwažnišich podeńdženjach zašlych sto lět kaž tež wosebiće k jubilej wudata knižka k stawiznam wosady. Wjersk jubileja běchu njedźelniše swjedźenske kemše, na kotrychž wobdžělichu so tež Slepjanske kantorki. Swjedzeń wotmě so w dobrej zhromadnosći ewangelskich a katolskich, němских a serbskich křesćanow.

T.M.

Na Smječkečanski jubilej bě Friederike Zobel z Kamjenca přišla w Budyskej serbskej drasće. Foto: T. Malinkowa

Beneficny koncert

17. junija wuhotowa chór „Meja“ před starej cyrkwy w Radworju beneficny koncert. Wustupichu tohorunja Radworski młodžinski chór a Slepjanske kantorki, kiž běchu z cyrkwinskeho dnja z Łaza sem přichwatali. Koncert wunjese 1 260 hr za ponowjenje narowneho kamjenja fararja Mateja Jokiša w Hbjelsku, jednoho ze štyrjoch duchownych, kiž běchu před nimale 300 lětami wobstarali přeni přeložku cyteje biblije do serbskeje rěče.

T.M.

Kedźbu!

Nabožny tydzeń za serbske džěci a młodostnych přewjedže so wot pónđzele, 30. julija, hač do njedzele, 5. awgusta, w čěskim Tisu. Něšto městnow je hišće swobodnych. Zajimcy njech so ruče přizjewja pola Měrcina Wirtha (tel. 0 35 91 / 60 53 71) abo fararja Jana Malinka (tel. 0 35 91 / 60 07 11).

SERBSKE EWANGELSKJE TOWARSTWO

Štó z wobdželnikow na serbskich cyrkwinskih dnjach njeby jeho znał: našeho českeho přečela, přečela Serbow w najlěpšim zmysle tohole słowa, gymnazialneho wučerja na wotpočinu z Prahi Jiříja Mudru! Dnja 28. julija woswjeći wón swoje wósomdžesaćiny.

Jiří Mudra njeje wězo jenož swěrný hósć serbskich cyrkwinskih dnjow, ale wón je měł přez lětdžesatki nimoměry aktiwny podžěl na serbskim kulturnym žiwjenju: jako pilny wopytowar zarjadowanjow, jako rozprawjer w nich, jako nawjedowacy redaktor českeho informacijskeho bulletina »Česko-lužický věstník« ... Dołhož jeho znaju, je jubilar jedyn z najbóle angažowanych člonow Zjednoćenstwa přečelow Łužicy při Towarstwie Narodneho muzeja w Praze, wo kotrehož njewěstym přichodze je nam hakle njedawno w „Rozhledze“ rozprawjal.

Njeje ani zdaloka možno w krótkim přinošku pomjenować wšitke za Serbow wažne daty ze žiwjenja J. Mudry. Tuž jenož někotre k ilustra-

ciji. W lěće 1921 w Praze narodženy jubilar je so hižo za čas wobsadženja Čěskosłowakskeje přez němskich nacistow žiwe zajirował za Serbow, štož je jemu wunjesto přepytowanja bydlenja a přeslyšowanja přez gestapo. Po wójnje je studował na Kar-

lowej uniwersiće slawistiku a w pozdžišim dalokostudiju sorabistiku. Wón je wjetši džěl swjeho powołanskeho žiwjenja džělał jako gymna-

Jiří Mudra 80 lět

Jiří Mudra lětsa w aprylu na wopyće w Dešnjanskim domizniskim muzeju. Erika Jahnowa jeho po wustajeńcy wozdi.

Foto: W. Měškank

zialny wučer a je jako tajki zahorił mnohich swjich šulerjow za Serbow; ze šulerjemi je wjele lět organizował zhromadne kolesowe jězby do

Łužicy. Jiří Mudra serbsčinu wuběrnje wobknježi, tak zo je ju móhl tež na Praskej uniwersiće wuwučować. Hromadže z njeboh Janom Petrom je napisał wobšěrnny wučbny serbsčiny z tekstami a słownikom za wokošulsku wučbu. Ličba wědomostnych nastawkow jubilara k serbskim temam je nahladna. Wón je so přede wšěm wěnował kulturnohistoriskim prašenjam, mj. dr. stawiznam studentskeho towarstwa „Serbowka“ w Praze a žiwjenju a skutkowanju ludowědnika a rěčespytnika Michała Róle. Pilnje je Jiří Mudra recensował sorabistske wozjewjenja, kiž su we Łužicy a zwonka njeje wo Serbach wušli. Džensa džěla jubilar – njedziwajcy wokošulke staroby – na wobšěrnym serbsko-českim słowniku, kajkiž dotal w předwidžanej wobšěrnosci nimamy.

Přejemy Jiříjej Mudrje dobru strowotu za hišće mnoho lět. Wažimy sej jara jeho čichu, skromnu powahu a jeho woporniwe skutkowanje za Serbow a za česko-serbsku wzajomnosć. **HELMUT JENČ**

W februarskim čisle Pomhaj Bóh pisaše Miroslav Hloušek wo skutkowanju Jana Emanuela Dobruckeho, Słowaka, kiž bě we Łužicy namakał swoju domiznu a kiž bě w lětach 1883–1919 farar we Wojerecach.

Jeho syn Božidar studowaše wot 1913 do 1916 teologiju w Lipsku. Jeho biografija njeje tak runostajna kaž ta jeho nana. Wón započaja jako pomocny předar w Rabensteinje pola Kamjenicy. Wot 1917 do 1924 bě wón potom farar we Łužicy, w našej małej Budyšinskej wosadze. Jeho kantor bě Arnošt Holan. Wobeju wjazaše lubosć k serbskemu ludu a zhromadne skutkowanje we wosadze a serbskim žiwjenju.

Dobrucky bě někak z rewolucionarom. Wón sympatizowaše z džělaćerskim hibanjom, tohodla drje tež zasuđichu jeho 1919 k pjenje-

Božidar Dobrucký 1893–1957

žnej pokuce a 1924 samo k pohlětnemu jastwu, kiž pak bu jemu přez amnestiju spuščene. Tute podawki drje su

Božidar Dobrucký, wot 1917 do 1924 farar w Budyšinju Foto: SI

k tomu přinošowali, zo dyrbjese 1924 Budyšink wopuščić.

Sam sym jeho 1948 zeznał. Předowaše tehdy jako hósć na kermušnej Božej službje. Jeho předowanje zdaše so mi być pozdnje wusprawnenje wobstejnosćow, kiž běchu wjedli k jeho pušćenju ze zastojnstwa. Wšu winu dawaše tehdyšimaj knježkomaj. Zawěsće to njebě cyla wěrnosć, ale hodžeše so to derje dvě lěće po rólnej reformje, knježkaj wšak běštaj wuhnataj.

Mój nan a tež druzy powědachu mi wo sčehowacym podawku: Dobrucky bě wokoło 1923/24 w młodymi mužemi založil pozawnowy

chór. Přeni króć mějachu dujerjo sobu skutkować na kermušnych kemšach, napjeći čakachu na fararja. Krótko do započatka přińdže Dobrucký z bliskeje korčmy wot kartyplacanja. Wón praji: „Hólcy, wostajće mje chwilkku samoho, njewěm hišće, što dyrbju předować.“ Wón je předował, a po mēnjenju wosady – nic hubjenje.

Dobrucký je był farar, spisowaćel a serbski prócowar. Wěste je, zo měješe wjele darow, ale tež čłowjeskich slabosćow. Tute posuđować abo zasudzić nam njepristeji.

Hišće dalše stacije jeho njewobstajneho žiwjenja: 1924 studij w Bratislavje, 1925 farar w Heldburgu, 1930 zarjadnik knihownje we Windischleuba, 1948 hač do wuměnka 1953 wotrijadnik Serbskeho kulturneho zarjada w Budyšinju.

KURT LATKA

Serbski ewangelski cyrkwinski dzeń we Łazu

Na swój 55. serbski cyrkwinski dzeń bęchu ewangelscy wერიwi dnja 16. a 17. junija 2001 prošeni. Štwórty raz so wón we Łazowskej wosadźe wotmě. Hesło cyrkwinskeho dnja namakamy pola Mateja: „Žně su wulke.“ Serbja z Hornjeje a Delnjeje Łužicy, z Berlina a Lipska, z katolskich wosadow a wězo lubi pólsicy, čěscy a němšcy přećeljo bęchu přichwatali. Wjedro mjenješe derje z nami a tak ničo tradicionelny wjeršk serbskeho ewangel-skeho žiwjenja njeprěkowaše.

Wustajeńca a pomniki
Cyrkwinski dzeń zahaji so sobotu popołdnu. Wosadny farar Reinhard Meister powi-

Rysowanka Hany Wićazec, z kotrejž wabješe so za wustajeńcu

ta něhdže 40 hosći we Łazowskej cyrkwi. Wón powědaše wo stawiznach cyrkwe a rozprawješe wo twarskich dźělach zaštych lět (hlej tež junijski Pomhaj Bóh). A woprawdže, štož njebě dlěši čas w tutym Božim domje był, tomu hnydom napadny, zo so nětko wjele přijomnišo we ławkach sedži.

Po někotrych lětach je so składnostnje cyrkwinskeho dnja zaso wustajeńca přihowała. Pod hesłom „Hdže myslička statok swój stajiš“ bě Hana Wićazowa z Budyšina mólby a grafiki wot Iris Brankačkoweje, Isy Bryccynej, Maje Nagloweje, Borbory Wiesnerec, Rapaka, Christiana Ratajczaka a swójske twórby wupytała. Wone bęchu wobaj dnjej w cyrkwi a w Domje Zejlerja a Smolerja widžeć. Zapłać Bóh za jeje prócu!

Ze zhromadnym kofejpicóm dźěše potom w Boranec hosćencu dale. Předsyda Serbskeho ewangelskeho towarstwa Měrcin Wirth předstaji skrótka naležnosć a předmjet slědowaceho diasoweho přednoška Trudle Malinkoweje. Na nastork a pominanje Maćicy Serbskeje dźěła knjeni Malinkowa nětko hižo druhe lěto w Serbskim instituće w Budyšinje na zestajenju lisćiny serbskich pomnikow. Projekt so spěchuje wot Załožby za serb-

Ze zajimom so přiwwa wustajeńca serbskich wumělcow.

ski lud. Z połnym prawom mjenješe Měrcin Wirth, zo tež tule – kaž na wjele serbskich polach – přiwrjehi hesło cyrkwinskeho dnja „Žně su wulke, ale dźělaćerjow je mało“. Štož potom wot Trudle Malinkoweje widžachmy a słyšachmy, bě přewšo zajimawe. Dźěše wo pomniki wosebje z narańšich kónčin Łužicy. Z tutej kónčinu je so knjeni Malinkowa hižo wobšěrnje zaběrała. Pomniki, to njesu jenož kamjenje za sławnych ludźi. To su slědy serbskeje zaštosće a přítomnosće najwšelakorišeho razu. Serbske pomniki su spominanja na Serbstwo. Wosebje wjele nadeńdžeš jich hišće w a při cyrkwjach – napisy na scénach (Klukš, Kotecy), na paramentach (Bukecy, Bart, Hućina), na dupach

(Poršicy, Nosaćicy), na młódzinskih chorhojach (Bukecy, Nosaćicy) a zwonach (Bart, Bukecy, Poršicy, Budyšink). Husto wšak je trjeba zbudzić zrozumjenje, zo maja so dwurěčne napisy hladać a wuchować. To plaći tež za narowne kamjenje serbskich wosobinow, njech su serbske abo němške. Dalše příklady pokaza nam Trudla Malinkowa na zjawných a priwatnych objektach kaž na Lubijskej wěži, na zachodach do šulow, na pomnikach za padnjonych I. swětowej wojny a na Lutherowych pomnikach. Z přednoškom dóstachmy dohlad do pola, na kotrymž čaka hišće wjele dźěla. Zo bychy přítomni tež ze skutkom pomhali, skladowachu na kóncu za ponowjenje narowneju kamjenjow přeložerjow přenjeje serbskeje biblije fararja Mateja Jokiša w Hbjelsku a fararja Jana Wawera w Bukecach. Nazběrachu 131 hriwnow.

Cyłkowna kolekta na woběmaj dnjomaj wunjesje 2 352,60 hr.

Swjedźenske kemše

Njedźela zahaji so ze swjedzanskimi kemšemi z Božim wotkazanjom, kotrež swjećestaj superintendent Siegfried Albert a farar Jan Malink. Po dobrej tradiciji spěwachu Slepjanske kantorki na Božej službje a Serbski rozhlós ju live přenjeje. Škoda, zo dyrbeše někotryžkuli stajny →

Na postrownej hodzinje po njedźelnišej Božej službje we Łazowskej cyrkwi

→ wopytowar serbskich cyrkwinskih dnjow zrudzeny zwěsćić, zo ličba kemšerjow (106) tajka njebě, kaž bychmy sej ju přeli. Hač drje to na tym zaleži, zo je wosada tež na zakładže wulkich změnow w 20. lětstotku mjeztym nimalo přeněmčena?

Prédowanje zložowaše so na scénje Mateja. Tam rěka na 9. stawje: „Zně su wulke, ale džělačerjow je mało. Pro-

w mjenje delnjoserbskeje skupiny „Serbska namša“. Mjez postrowami slyšachmy Łazowski tercet ze serbskimi spěwami, mjez druhim wot Jana Pawoła Nagela a Handrija Zejlerja, na kotrehož po kemšach při jeho pomniku spominachmy.

Popołdniše přednoški
Łazowske wosobiny stejachu w srjedźišću nježdělnišeho

sej tež serbske knihi a CDeje kupić. Najbóle požadane běchu serbske spěwarske.

Na kónčnej zhromadźiznje w cyrkwi spominaše sup. Albert na bywšeho Minakalskeho fararja Wenera Feustela, kiž bě džen do toho na prawdu Božu wotešoł. Wjele lět je wón po swojich mocach serbske ewangelske žiwjenje podpěrał. Potom powědaše Erich Krawc, wjednik zakładneje šule w Slepom, wo WITAJ-projekće na swojej šuli. Wosom šulerjow je tam w přemim lětniku serbsce a němsce pisać a čitać wuknyło. Z tym su wo wjele wjac nawuknyli hač družu šulerjo. Serbsce rěča w krótkich sadach. Mjez sobu wšak rozmołwjeja so němsce. Wažna je podpěra staršich a připóznače serbsčiny w zjawnosći.

Wo aktiwitach Spěchowanskeho towarstwa Zetkanišćo Dom Zejlerja a Smolerja we Łazu rozprawješe knježna Donatec. Wona džěla tam jako ABMnica. Towarstwo založi so 1994 na iniciatiwu Jana Pawoła Nagela. Wone je dotal tři zešiwki wo Łazowskich wosobinach wudało. Dalše so hižo přihotuja. W domje stej zaměstnjenej biblioteka a stajna wustajeńca wo Zejlerju a Smolerju, wo stawiznach domizny a wo wotbagrowanych wsach. Su tam tež rumnosće za zetkanja seniorow a za wosebite wustajeńcy.

Farar Malink a farar Meister spominašaj na dalšeju wažneju čłowjekow z wosady – na Jurja Malinka a jeho spjećowanje přećiwo nacionalsocialistiskemu wliwej w cyrkwi a na barona von Schönberg-Bibran z Běleho Chołmca, kiž bě so w 19. lětstotku zasadžował za wudawanje serbskich nabožnych knihow. Na kóncu předstaji Stefan Malink zamimawostku – taler z podobiznu Zejlerja, kiž je so po wšem zdaću před snano 70 lětami w małym nakładže zhotowił.

Kónčne słowo měješe sup. Albert. Wón wuzběhny, zo je so na cyrkwiskim dnju z přednoškami do zašłosće, ale tež do přichoda hladało. Woboje słuša hromadže při zasadženju za wěru a za Serbstwo. Wón džakowaše so wšem pomocnikam a přeprosy na 56. serbski cyrkwinski džen. Na zasowidženje 8. a 9. junija 2002 w Budyšinje!

MARKA MAĆIJOWA

Po kemšach na Łazowskej nawsy

Fota: J. Maćij

šće tehodla Knjeza žnjow, zo by džělačerjow na swoje žně pósala.“ Sup. Albert wuwjedže, zo Bóh wšitkich čłowjekow lubuje a žaneho nje wotpokaza. Bóh nas do swojeje služby woła. Wón chce, zo by wšitkim pomhane bylo. Tež džensa su ludžo trěbni, kiž Bože słowo připowědaja, so za zacpětych zasadža a skutki lubosće dokonjeja. Za čas Božej služby wotmě Angelika Šoćina džěcaće kemše, na kotrychž so džewjeć džěci wobdžěli.

Po kemšach přednjesechu hosćo cyrkwinskeho dnja swoje postrowy. Běchu to hišće raz wosadny farar Meister, wyši konsistorialny rada Kühne ze Zhorjelca wot cyrkwy šleskeje Hornjeje Łužicy, wyši krajny cyrkwinski rada Bretschneider z Drježdźan wot sakskeje krajneje cyrkwy, farar Dyczek z pólskich Žar a senior Strádal z českeho Tisa. Předsyda Domowiny Jan Nuk zwurazni w swojim postrowje, zo je heslo dnja namołwa za kóždeho. Měto Pernak porěča

popołdnja. W hosćencu na sportnišću dachmy sej najprjedy wobjed stodžec. Při kofejpiću so potom spěwy zakantorichu a wšelake zajimawostki přednjesechu. Tak porěčaču Jan Malink wo Korli Smolerju, Trudla Malinkowa wo zwiskach do Awstriskeje k wudowje potomnika Zejlerjoweje džowki Marki a Měrcin Wirth wo internetowej stronje Serbskeho ewangelskeho towarstwa. Štóż chcyše, móžeše

Počesćenje fararja Handrija Zejlerja při jeho pomniku na nawsy

Čehodla swjeća mnozy swjedzeń Božeho spěca jako dzeń muži? Nochcychmy ani za tutym prašenjom slédzić ani z kijom, klinkačkom a z piwowym karanom po kraju pućować. Ně, na swjedženju Božeho spěca sydny so nimate 40 ludźi w Budyšinje do busa, a hižo so jězba započa.

Najprjedy dowjeze nas bus do Smochćic k něhdyšemu hrodej, džensnišemu Domej biskopa Bena. Powabnje a luboznje kaž krajina so stary hród prezentuje. Wo koło 1770 natwarjeny wotpali so hród w poslednich wójnskich dnjach lěta 1945 a bu po přewróće z tójšto angažementom a z najskej hišće wjac pjenjzami znova natwarjeny. Farar n. w. Ulrich wjedžeše nas po ležownosći, pokaza nam park a cyrkej. Cyrkej – zaměstnjena w něhdyšej hródzi – dycha w svojim wuhotowanju duch „noweho“. Naddimensio-

Wulětnikarjo při bjesadže, wotlěwa: Latkec mandželskaj z Přiwćic, knj. Delanowa a knj. Měšerjowa z Radworja, sup. Albert z Budyšina a Handrij Sembdner z Drježdźan
Foće: M. Wirth

nalnje wulki Chrystus rumnosć wobknježi. Tróšku džiwnje na mnje skutkuje – tola slódy však su wšelake. Dycy po parku wuwabi nam pomnik za kurwjercha Bje-dricha Awgusta III. posměwk. Dopomina na miłosćiwu wopyt „najlěpšeho wjercha ze swojej najlubšej mandželskej“ w lěće 1769. Hač drje postaja jónu tež podobny pomnik za Serbski bus?

Serbski bus

Na dnju Božeho spěca, 24. meje, bě so podało na 40 ewangelskich a katolskich Serbow na jězbu z Budyšina do zapadnych kónčin Hornjeje Łužicy.

W Klósterskej cyrkwi w Kamjencu, kotraž bě lětstotki Boži dom Serbow Kamjenskeje wosady, swjećachu so kemše. Mjez nami bě tež mjeztym njebohi farar n. w. Werner Feustel z mandželskej (předku naprawo).

Z přijomnej pućowanskej spěšnosću wjedžeše nas puć dale do směra Kamjenca.

Zije. Přez Haslow, Bačoń, Chrósćicy džěše dale do Smječkec, hdžež su swjatki swjedzeń založenja cyrkwje před 100 lětami woswjećić móhli. Wot daloko strowješe putniska cyrkej z Róžanta. Cyrkej w Njebjelčicach nas nimo jěducych jimaše přez swój mócný twar w čěskim baroku.

Po wopyće Lessingoweho muzeja w Kamjencu wjedzechu nas serbske kemše do Klósterskej cyrkwje, kiž zda so być „hromadženske město“ za pózdnojogotiske rězbarjene woltarje. Bych-li dyrbjal mjenować najrješi, njebych so rozsudzić móhl. Před runje restawrowanym woltarjom Wumóžnika z lěta 1513 swjećachmy kemše, prjedy hač jědzachmy dale na Pastwinu horu. Tam drje wabjachu hižo krasne rododendronowe kćenja, tola hlód běše sylniši. Po wobjedze zbywaše hišće poł hodžinky za dundanje po krasnje pisanej přirodže. Tola dyrbjachmy dale, wšako čakaše w Höckendorfje hižo z lubosću přihotowane kofej-píce. Po tym přeswědči Handrij Wirth znova z krótkim přednoškom wo stawiznach pósta a geodezije w našej domiznje. Jasnje mózachmy

my poslucharjo začuwać, hdže jeho wutroba bije.

Strukturna reforma je Höckendorfej šmórnyla farske město, tola wosada ma dosć mocy, nic jenož pućo-

wacych pohosćić – štož njeje samozrozumliwe –, ale je w zaštych lětach swoju cyrkej z wjele lubosću a z wulkimi woporami restawrować dała. Wotwonka skutkuje Höckendorfska cyrkej skerje jednora, nutřka pak překwapi z nimoměry bohatym barokowym wuhotowanjom, kiž saha wot bohateho pomolowanja lúbjow a wjercha hač k rjanemu woltarjej ze zwobraznjenjom Božeho wotkazanja. Nutrnosć w tutej drohoćince baroka běše drje kónčny dyk našeje jězby, ale zdobom tež jeje wjersk. Čělnje, zmyslowje a duchownje posylnjeni mózachmy so podać na dompuć.

JENS BULIŠ

Pomnik Lessinga w Kamjencu
Foto: J. Buliš

Wopyt w ewangelsko-lutherskej wosadze w Kralowcu

Lětsa w měrcu wopytach z małej skupinu Wuchodnu Prusku. Po płoninje je tutón Ruskej přislušacy kraj tak wulki kaž Sakska. Hač do lěta 1990 bě to zakazane pasmo a bašta přećiwo NATO.

1991 je přišoł farar Beyer z Radebeula do Kralowca (Königsberg), džensnišeho Kaliningrada. Jeho nadawk bě zchromadzenje wosady. Wot něhdyšich němskich wobydlerjow tu hižo nichto njebě. Či, kiž so wosadze přizamknjachu, běchu přesydlenicy z Kazachstana, Kirgiziskeje, Moldawiskeje, z Urala, ze Sibirskeje a wot Wolgi. Za nich bě tu, wosebje na kraju, doś městna. Přinđeču drje tež z nadžiju, tu domiznje svojich předchadnikow trochu bliši być. Za mnohich bě a je to džensa hišće mjezystacija na puću do Němskeje. Maćersčinu wobknježa zwjetša hišće stari, lědma pak srjedźna

zaso natwarjena. Njebudže pak to hižo Boži dom, ale koncertowa hala.

Po sprócniwych jednanjach ze zarjadnistwami přepoda so wosadze stary kěrchow sewjernje měščanskeho centruma. Tu měješe nastać wosadny centrum z mnohimi funkcijemi. 1996 je so započalo twarić, a 1999 bě twar dokónčeny. Wězo bě wosada k nimale 100 % pokazana na podpěru z Němskeje. Gustawa Adolfove zjednoćenstwo, ewangeliska cyrkej a mnozy jednotliwcy zmóžnichu tutón twar, kiž płaćeše wjac hač 3 miliony hriwnow.

Sobudžělaćer nas wodžeše po wšěch rumnosćach. Wulka žurla ma 460 městnow. Wosadze přisluša 450 swójbow. Nimo nutrnosćow wšedny džen swjeća a njeđzelu kemše w němskej a ruskej rěči. 150 do 200 kemšerjow so zchromadzi. Nětčiji

Nowy wosadny centrum w Kralowcu Foće: K. Latka

kotraž wšo džělo koordinuje, swoje sydło.

Kóždy wutoru ma farar Wolfram poradžowanske hodžiny. Ludžo přinđu ze svojimi naležnosćemi k njemu, njech je dla drasty abo dla pomocy na zarjadach. Štož na kraju bydli, temu poča so na próstwu pjenjezy, zo móht sej kruwu kupić (500 hr). Pjenjezy maja so za dvě, tři lěta wróco płaćić, zo bychy so móhli dalším požić. Z jednej kruwu a něko-

trymi kokošemi móže jedna swójba přežiwić. Tež tute pjenjezy su darjene z Němskeje.

Štož so tu we wobłuku wosady stawa, su znamjenja nadžije w kraju, w kotrymž njeje přewidzeć powšitkowny rozpad. Mało bohatych a wjele, wjele chudoby – to je wobraz, kiž so ču tu skići. Alkoholizm, tuberkuloza a aids su dalše čwěle, pod kotrymiž čerpi tudyši chudy, ale na pódže tak bohaty lud.

KURT LATKA

Ponowjena katedrala njeje so cyrkwi wróčila. Njewužiwa so hižo jako Boži dom, ale jako koncertowa hala.

generacija a młodžina. Je to kaž ze Serbami w našim kraju.

1991 njemějachu žanu cyrkej. Wot katedrale, kiž bě něhdy cylemu městu napohlad spožčila, stejachu jenož hišće wonkowne murje. Lěta dołho swjećachu so kemše w žurlomajkina a chorownje. Měščanske zarjadnistwo so ze wšej mocu wobaraše přepodać katedralu wosadze. Džensa je wona džakowana němskim darićelam k 80 %

němski farar Wolfram ze Sulingena pola Oldenburga powědaše nam wo wosadnym žiwjenju. Paralelnje ke kemšam wotměwaja so hodžiny za džěči. Nimo teho maja bibliski a žónski kruh, chór, młodu wosadu a paćersku wučbu za młodostnych a dorosćenych. Dalše čezišćo su kursy němskeje rěče. Z Kralowca zastara so 19 dalšich předowanskich městnow. We wosadnym centrumje ma tež superintendenta,

Nowy testament w friziskej narěči

Njedawno je so w Pomhaj Bóh wo wuńdženju spēwarskich w sewjernofriziskej narěči pisało. Časopis Nordfriesland móžeše w swoim poslednim wudaću wo dalšej tajkej nowostce rozprawjeć. Zhonichmy, zo su so nětko tež we wuchodnofriziskej narěči Nowy testament a psalmy w čišću wudali.

Wuchodnofriziski dialekt je so w Delnjeje Sakskej wužiwał. Džensa so tam jenož hišće w gmejnje Saterland, w Oldenburgskim wokrjesu Cloppenburg, wot małeje horstki ludži trjeba. Přetožk je rěčespytnik dr. Maron C. Fort wobstaral. Kniha je wušla pod titulom „Dät Näie

Tästamänt un do Psoolme in ju aasterlauwersfräiske Uurtoal fon dät Seelterlound, Fräislound, Butjoarlound, Aastfräislound un do Groninger Umelounde“ (Nowy testament a psalmy w osterlawerfriziskej prarěči Saterlanda, Friziskeje, Butjadingenskeje, wuchodneje Friziskeje a groninskich Ommelandow).

Uniwersita Carla von Osietzkeho w Oldenburgu je wudaće zmóžniła. Citowany friziski časopis přetožk wědomostnika, kotryž so hižo wjele lět z friziskimi narěčemi zaběra, jako grandiozny wukon hódnoći.

MĚRCIN KASPER

Powěsće

Drježdzany. 15. meje započachu so wobšěrne saněrowanske džěta w Křižnej cyrkwi. Jeje nutřkowe wobnowjenje ma w lěće 2006 dokončene być a budže něhdze 10 mio. hr plaćić. Wonkownje wobnowjena bu cyrkej mjez 1970 a 1990.

Klětno. Cyrkwinke předstejičerstwo ewangelskeje wosady bě 12. meje přeprošyło wšěch čestnohamtskich sobudželačerjow na bjesadne zarjadowanje do Bartec bróžnje. Farar Heinrich Koch wupraji 120 wobdžělnikam swój džak za jich dobrowól-

předsydka Serbskeho šulskeho towarstwa Ludmila Budarjowa a farar Jan Malink. Wobaj počescištaj so za swoje zaslužby za čas přewróta a při natwarje nowych struktur w Serbach. Myto bu 1997 załožene a dotal 45 króc přepodate. Z nim wuznamjenjeja so kóžde lěto wobydlerjo, kiž maja wosebite zaslužby wo demokratike wuwice Sakskeje.

Janšojce. W tudyšej pěstowarni załoži so 28. meje nowa WITAJ-skupina. Z tym ma Delnja Łužica nětko štyri pěstowarnje, w kotrychž dohromady 81 džěci serbsce wuknje: W Žylowje je jich 51, w Hochozy 7, we Wětošowje

Zbožopřeca

Předsydstwo přeje zbožo člonomaj Serbskeho ewangelskeho towarstwa k. Václavej Ptáčekej w Bukowicach k 65. narodninam dnja 9. julija a k. Jiříjej Mudrje w Praze k 80. narodninam dnja 28. julija. Bóh žohnuj jeju dalši puć žiwjenja.

ne džělo we wosadze. Klětnjanscy dujerjo zarjadowanje wobrubichu.

Ramnow. 26. meje počesci prezident Sakskeho krajneho sejma Erich Iltgen w barokowym hrodze w Ramnowje džewjeć wobydlerjow ze Sakskej wustawowej medalju. Mjez wuznamjenjenymi běštaj přeni króc Serbaj,

12 a w Janšojcach 11 džěci. Po cyłej Łužicy chodži tu-chwilu 320 pěstowarskich džěci do WITAJ-skupinow.

Budyšin. Kónc meje přebywaše biskop Paulo Akyoo z Tansanije dwaj dnjej w Hornjej Łužicy. Wón wopyta Rakečansku wosadu a ewangelsku šulu w Husce. Božu službu swjećeše w Pětrskej cyrkwi w Budyšinje. Z lěta 1996 haji Budyski cyrkwiniski wobwod partnerske zwiski do Tansanije. Z lěta 1999 je so něhdze 100 000 hr pomocnych srědkow z Budyšina do Tansanije darilo.

Turjej. Swjatownu pónđzělu swjećeše w Turjanskej cyrkwi 30 kemšerjow serbsku Božu službu. Předował je farar n. w. Cyril Pjeh z Berlina. Běchu to jeho přenje kemše w delnjoserbskej rěči.

Horni Wujězd. Na nutrnosci swjatownu pónđzělu w Tuchorskim lěsu předowaše ministerski prezident Sakske-Anhaltskeje Reinhard Höppner. W Tuchorskim lěsu běchu hač do lěta 1988 sowjetske atomowe rakety składowane. Z lěta 1995 swje-

Přeprošujemy

- 01.07. – 3. njeđzela po swjatej Trojicy**
10.00 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)
11.45 hodž. nutrnosc w rozhlосу (sup. Albert)
13.30 hodž. kemše w Budestecach (sup. Albert)
- 12.07. – štwórtk**
14.00 hodž. wosadne popođnje w Bělej Wodze (sup. Albert)
- 14.07. – sobota**
14.00 hodž. wosadne popođnje w Bukecach (sup. Albert)
- 15.07. – 5. njeđzela po swjatej Trojicy**
8.30 hodž. kemše w Budyšinku (knjez Latka)
11.45 hodž. nutrnosc w rozhlосу (farar Malink)
- 22.07. – 6. njeđzela po swjatej Trojicy**
10.30 hodž. kemše w Spalach (sup. Albert)
- 29.07. – 7. njeđzela po swjatej Trojicy**
11.45 hodž. nutrnosc w rozhlосу (sup. Albert)
14.00 hodž. wosadne popođnje w Slepom (sup. Albert)
- 01.08. – srjeda**
14.00 hodž. wosadne popođnje w Minakale (sup. Albert)
- 04.08. – sobota**
15.00 hodž. wosadne popođnje w Barće (sup. Albert)
- 05.08. – 8. njeđzela po swjatej Trojicy**
10.00 hodž. kemše w Budyšinje w Michalskej (sup. Albert)
13.30 hodž. kemše z Božim wotkazanjom w Budestecach (sup. Albert)
14.00 hodž. delnjoserbske kemše w Cerkwicy (předar Frahnaw)

ći so tu kóžde lěto swjatownu pónđzělu nutrnosc za měr a sprawnosć na swěće.

Radšow. Ze zarjadowanjenimi wot 13. do 17. junija woswjeći Radšowska wosada 200lětny jubilej swojeje cyrkwe. Na njeđzelnjej swjedženskej Božej službje předowaše Zhorjelski biskop Klaus Wolleweber. W stawizniskim

přednošku pokaza farar Ulrich Hutter-Wolandt tež na serbsku zaštosć wosady. 1915 běchu w Radšowje poslednje serbske kemše byli.

Dary

W meji je so darilo za Pomhaj Bóh 250 hr a 50 hr. Bóh žohnuj daraj a daricelow.

Pomhaj Bóh, časopis ewangelskich Serbow

WUDAWAČELEJ: Serbski wosadny zwjazk, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z. t. Čornobohska/Czornobohstraße 12, 02625 Budyšin/Bautzen

HŁOWNY REDAKTOR: Superintendent Siegfried Albert, Jerjowa/Heringstraße 15, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/481280)

ZAMOLWITA REDAKTORKA: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711)

ČIŠĆ: Serbska čišćernja
Postvertriebsnummer: F 13145

ZHOTOWJENJE A ROZŠĚRJENJE: Ludowe nakladnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

PŘIŇOSKI A DARY: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

POMHAJ BÓH wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement plaći 16 hriwnow.